

DAGBOK

En dagbok är en berättande text där en person berättar om händelser och upplevelser som han eller hon har varit med om.

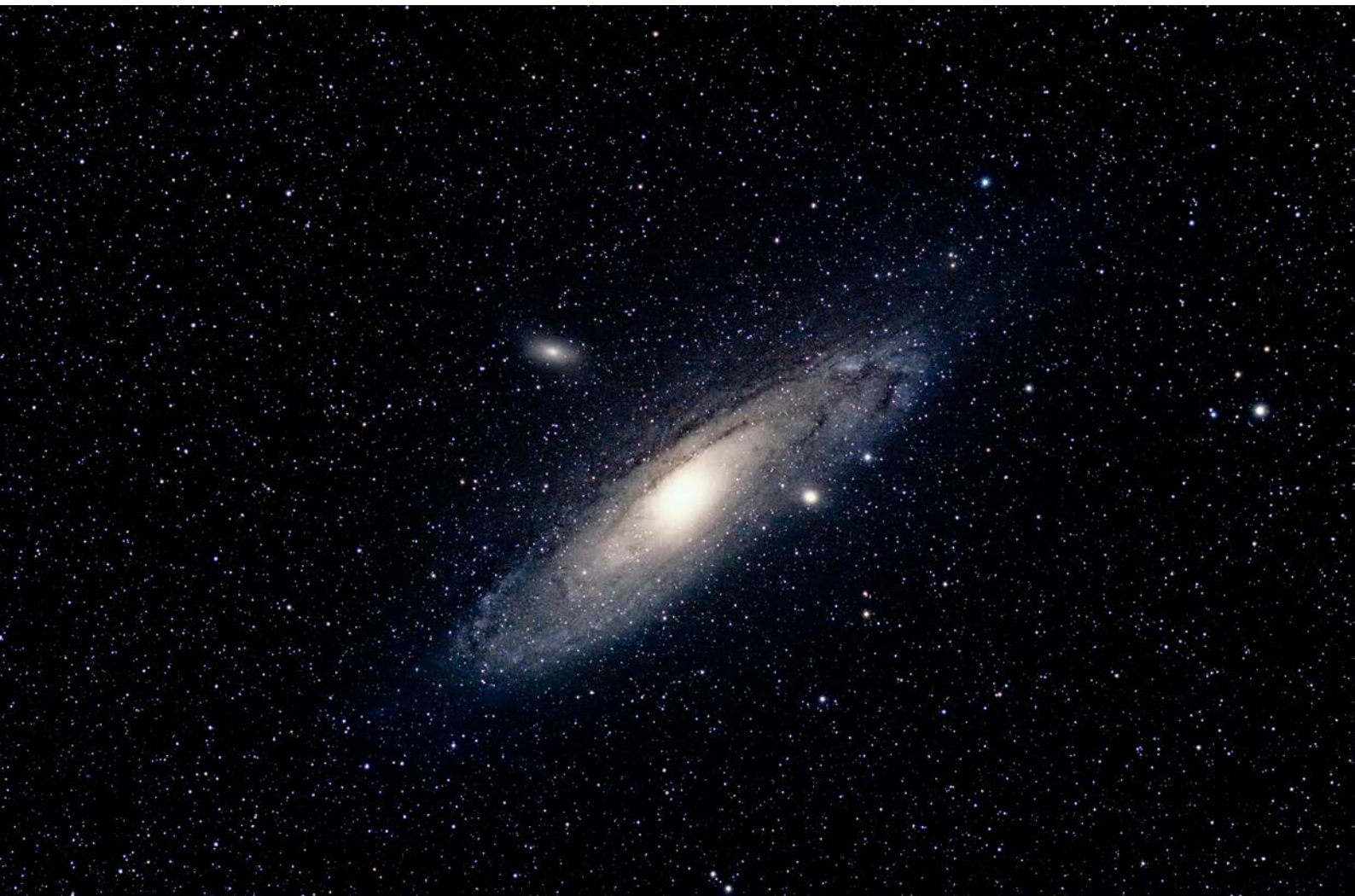
Sid 1/4

Innehållet i en dagbok kan variera beroende på vilket syfte man har med den. En del använder dagboken som en slags minnesbok för att till exempel berätta vad de har gjort och vilka de har träffat. Andra skriver ner vilket väder det har varit, hur mycket de har tränat eller vilka böcker de har läst. Åter andra använder dagboken för att reflektera över tankar och åsikter de har eller som ett sätt att ”skriva av sig”. Dagboken kan alltså variera från att vara mycket privat till att fungera som en allmänt hållen minnesbok.

Texterna publiceras sällan, men en del personer väljer att publicera sina dagboksanteckningar på egna bloggar eller hemsidor. Det vanligaste är nog att de nedtecknas på papper eller på dator för privat bruk.

Litterära texttyper som är besläktade med dagboken är självbiografin och memoaren. Vissa kända personer väljer att ge ut sina dagböcker i tryckt form.

Beskrivningen här nedanför utgår från en dagbok som handlar om Saturnus. Den finns även att läsa i sin helhet som exempeltext.

DAGBOKEN I NATURVETENSKAPLIGA ÄMNINGEN OCH TEKNIK

I skolan kan det fungera utmärkt att låta eleverna arbeta med dagböcker. Texten kan fungera som ett alternativ till de mer traditionella faktatexterna. Fördelen är att texten ofta har en tydlig mottagare (dagboken eller man själv) vilket kan underlätta för eleverna när de ska skriva texten.

I dagboken kan eleverna skriva texter som har anknytning till det naturvetenskapliga stoff som de arbetar med. Dagboken kan vara fiktiv och till exempel handla om att återge fakta om vårt solsystem, djur eller platser. Om eleverna har en dag med fältstudier, experiment, studiebesök eller andra aktiviteter kan de dokumentera sina egna upplevelser i dagboksform. Eleverna kan i dagboken visa att de kan framställa texter med naturvetenskapligt eller tekniskt innehåll som är anpassade till en given mottagare.

DAGBOKENS STRUKTUR

Dagboken är en berättande text. Texten börjar (för det mesta) med dagens datum och en eventuell hälsningsfras (mer vanligt i skönlitterära dagböcker för barn och ungdomar):

Någonstans mellan Jupiter och Uranus 1 januari 2015

Hej hallå dagboken och gott nytt år!

Berätta och återberätta

Dagboken kan användas för att berätta om sådant som händer här och nu, men den kan även användas för att återberätta sådant som har hänt. I vissa dagböcker blandar författaren mellan att skriva om nutid och dåtid:

Nutid: Dagarna går så fort att jag inte hinner med allt jag vill på dygnets 10 timmar.

Dåtid: Vet du vad som hände i går, dagboken? Väte och helium bjöd in ammoniak och metan på nyårsfirande. Det blev värsta orkanovädret!

I dagboken berättar man om både sig själv och andra:

Titan, min största måne, var sur i helgen. Han vill bli kallad planet.

Man varierar mellan att beskriva både fakta och känslor:

I går var jag väldigt nöjd med mina ringar. De hade nog aldrig varit snyggare. Alla partiklar från de allra minsta sandkornen till de kilometerstora partiklarna gjorde sitt bästa för att jag skulle se bra ut!

Ofta är dagboken fylld av tankar och åsikter om det man har varit med om:

Tänk att människorna på Tellus hade mage att kalla dem för öron förr i tiden. Det ser ju alla att det är ringar!

En del väljer att avsluta dagboken med en avskedsfras (även detta är nog mer vanligt i litterära dagboksböcker för barn och ungdomar än i verkligheten):

Tack och rymd för mig! Vi hörs!

DAGBOKENS SPRÅK

Språket i en dagbok varierar beroende på vem som skriver och i vilket syfte. Vissa dagboksförfattare har ett direkt tilltal till sin dagbok/sin läsare. Texten blir då mer nära och ordvalen ligger närmare det talspråkliga:

Väte och helium bjöd in ammoniak och metan på nyårsfirande. Det blev värsta orkanovädret! Det yrde av gaser så jag blev alldeles matt.

Andra dagböcker är av mer informerande karaktär och har inte samma tilltal till läsaren/dagboken. Språket blir då mer återhållsamt (samma text som ovan i annan variant):

Väte och helium bjöd in ammoniak och metan på nyårsmiddag. Det resulterade i en kraftig orkan. Olika gaser yrde i luften.

Presens eller preteritum

Skriver man en helt återberättande dagbok skriver man texten i preteritum, dåtid:

Jag förklarade att det inte var mitt fel att hans omloppsbana gick runt mig.

I andra dagböcker blandar man återberättande med beskrivningar av nutid. Då varierar man mellan preteritum och presens:

Det yrde av gaser så jag blev alldeles matt. Det är därför jag är lite randig i dag.

Det kan vara svårt för många elever att variera tempus, därför kan det vara klokt att man som lärare är uppmärksam på detta. Låt eleverna pröva att skriva både och, eller bestäm i vilket tempus de ska skriva.

ARBETSGÅNG DAGBOK

Välj ämne

Vad ska dagboken handla om?

Tänk på mottagaren

Var ska texten publiceras? Vem kommer att läsa den? Vad vet läsarna om ämnet?

Samla material

Sök fakta och information från olika källor om ämnet.

Skriv texten

Skriv texten. Börja med datum och en eventuell hälsningsfras. Beskriv och förklara så tydligt som möjligt vad du själv eller den tänkta dagboksförfattaren har varit med om. Skriv ner olika tankar och känslor om det upplevda.

Respons

Be om respons på texten och gör sedan en sista genomläsning och bearbetning av den.